

edebiyat seçkileri...

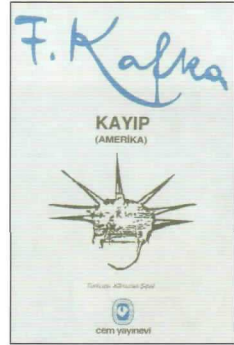
Kafka

“Kayıp”

“Amerika”

Franz Kafka, birçok edebiyat otoritesi tarafından dünyanın en büyük üç yazarından biri olarak kabul edilmektedir (Diğer iki isim ise James Joyce ve Marcel Proust'tur). Kafka'yı bu kadar önemli kılan nedenlerin hepsini tek sayfada anlatmak mümkün değildir. Ancak üzerine yüzlerce araştırma yazısı yazılmış, eserleri birçok yönetmen tarafından sinemaya aktarılmış, çeşitli edebiyatçı ve felsefecilerin konu olarak seçip, değerlendirdikleri Kafka'yı kısaca tanıtabiliriz (Daha ayrıntılı bilgi almak isteyenler Dirim dergisinin 75. yılının 3. sayısında yer alan “Kafka ve Yabancılaşmış İnsanın Yazgısı” başlıklı yazıya başvurabilirler).

Kafka hemen hemen bütün eserlerinde bireyin sistem karşısında yabancılaşmış, deyim yerindeyse sistem tarafından ezilip, un ufak olmasını anlatır. Bu anlamda Kafka'nın eserlerindeki atmosfer karanlık, kapalı ve yer yer de boğucudur. Buna rağmen yaratılan atmosfer insanın belki de farkında bile olmadan yaşadığı trajediyi gözler önüne serdiğinden, okurları sıkmak bir yana enikonu kendine bağlar. Kafka'nın bir Alman yahudisi olması, babasıyla ilişkilerinin çok kötü olması ve uzun yıllar sevmeden yapmak zorunda kaldığı sigortacılık mesleği Kafka'yı gerçek yaşamda da bir “yabancı” konumuna sokmuştu.

Yazarın en önemli eseri “Şato”dur. “Dava” adlı eseri de yazarın en etkili ve klasik Kafka öğelerine sıkça rastladığımız bir eseriye, “Değişim” yazarın en çok tanınan ve sevilen eseridir. Gregor Samsa'nın böceğe dönüşmesinin öyküsü olan “Değişim” hem en kısa romanı olduğu için, hem de konusu insanlara ilginç geldiği için daha çok tanınan bir eserdir. Bu roman Kafka'nın yabancılaşmayı en yoğun olarak aktardığı eseridir.

Kafka'nın ilk uzun romanı olan “Amerika” ise yaptığı bir hata yüzünden evinden kovulup, Amerika'ya doğru bir gemiyle yol alan Karl Rosmann'ın yolculuğunu ve bu yeni kitadaki öyküsünü anlatır. Kafka ile henüz tanışmamış okurlara yazarı “Amerika” adlı romanı ile tanımaya başlamaları tavsiye edilebilir. Çünkü bu roman yazarın diğer romanlarına göre daha fazla klasik roman özelliği taşır. Buna rağmen yazarın ileride daha açık olarak gözler önüne sereceği dünyanın birçok ipucu, yani klasik Kafka öğeleri de bulunmakta bu eserde. “Değişim” ise okurunu hiç yormayan, bir solukta okunabilen etkileyici bir eserdir. “Amerika” ve “Değişim” ile Kafka'nın dünyasına girmiş olan okurlar bu dünyadan zevk almışlarsa, yazarın diğer romanları ile daha keyifli okuma serüvenine girişebilirler.

edebiyat seçkileri...

Marcel Proust **“Kayıp Zamanın** **İzinde”**

Marcel Proust'u edebiyat dünyasının en önemli ismi yapan “Kayıp Zamanın İzinde” Roza Hakmen'in mükemmel çevirisiyle dilimize kazandırıldı. Dünya edebiyatına büyük etkileri olan Proust, bizim yazarlarımızdan Ahmet Hamdi Tanpınar, Peyami Safa, Yakup Kadri gibi önemli isimleri de etkilemiştir.

1871 yılında Auteuil'de doğan Proust, astım krizlerinin ilkinin 1881 yılında geçirdi. Hastalığı Proust üzerinde etkili olmuştur; ileri yıllarda yazar “ölüm gerçeğiyle yüz yüze gelmeden önce hayatı yarım yaşamış olabiliriz” diyecektir. 1890'da Hukuk Fakültesine ve Siyasal Bilgiler Okulu'na kaydolan Proust, 1894 yılında başlayan Dreyfus olayında babasıyla birlikte Dreyfus yanlıları arasında yer aldı.

Proust'un kendini edebiyata adayabilmesinde ekonomik durumunun çok iyi olmasının da olumlu etkileri olmuştur. Dergimiz okurlarının meslektaşı olan baba Dr. Proust tam 34 kitap yayınlamış ve kendini halkın sağlığını iyileştirmek için çeşitli yollar bulmaya adanmıştı. “Avrupa'nın Vebaya Karşı Kendini Savunması” adlı eserden tutun, “Batarya Yapımında Çalışan İşçilerde Görülen Kurşun Zehirlenmesi” adlı kitaba kadar çok çeşitli eserler yazıyordu. Ayrıca bugün benzerlerini sık sık gördüğümüz resimli egzersiz kitaplarını da ilk olarak halka sunan isimlerdendi Dr. Proust. Bu çalışmaları Dr. Proust'a önem-

li bir servet kazandırmış ve oğlu Marcel Proust para kaygısı duymadan kendisini sanata adayabilmiştir. Gerçekten de Proust'un eserlerini okuyanlar görecektir ki, yazar hemen bütün sanatlar hakkında derin bir bilgiye sahiptir ve bunları eserlerinde sık sık kullanır (Proust eserlerinde resim, mimari, müzik, diğer edebiyat eserleri ve başka sanat dallarına da sürekli göndermeler yapar). Edebiyat tarihinde Cervantes'in “Don Kişot”u nasıl bir dönüm noktası olarak kabul ediliyorsa, Marcel Proust'un “Kayıp Zamanın İzinde” adlı eseri de, ikinci bir dönüm noktası olarak kabul edilebilir. Proust bu dev yapıtında aşkı, burjuva ve aristokratik ilişkiler yumağının iç yüzlerini uzun şiirsel cümleler, sıkça kullanılan betimlemeler ve yine sıkça başvurduğu benzetme sanatıyla işleyerek açığa vurur.

Edebiyat tarihinin bizce en görkemli yapıtı olan yedi ciltlik bu dev eseri tüm okurlara tavsiye ederiz. Ancak romanın başlangıçta yazılan üç cildine sonradan yapılan eklemeler kimi okuyucuların sıralama hatası yapmasına neden oluyor. Eseri okumak isteyecek olanlar için doğru sıralamayı vermekte fayda var: “Swann'ların Tarafı”, “Çiçek Açmış Genç Kızların Gölgesinde”, “Guerman-tes Tarafı”, “Sodom ve Gomorra”, “Mahpus”, “Albertine Kayıp” ve “Yakalanmış Zaman”.